

ROCZNIK

RYMANOWA ZDROJU



STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ RYMANOWA ZDROJU

2003
TOM VIII

FOT-ART'94

PONOWNIE O RYMANOWIE ZDROJU I JEGO WALORACH

Historia powstania Rymanowa Zdroju sięga drugiej połowy XIX w. Wiąże się ona ściśle z ówczesnymi właścicielami dóbr rymanowskich: Stanisławem Potockim, i jego żoną Anną z Działyńskich Potocką. To właśnie oni uważani są za twórców uzdrowiska.

16 sierpnia 1876 r. natrafiono w korycie rzeki Tabor na obfite słone źródło. Początkowo ujęte było ono w postaci prowizorycznego basenu, w którym zaczęli się kąpać ludzie z pobliskiego miasteczka. W 1877 i 1878 r. profesor Weselsky dokonał w Wiedniu analizy chemicznej odkrytych wód. W efekcie badania Sanocka Sekcja Towarzystwa Lekarzy Galicyjskich wydała o nich pozytywną opinię, co przyspieszyło oficjalne otwarcie uzdrowiska. Dokonano wówczas podziału pierwotnego źródła na trzy odrębne. Miały one odmienny skład chemiczny i nazwane zostały „Tytus”, „Klaudia” i „Celestyna”.

Koniec wieku XIX i początek XX to bardzo dynamiczny okres rozwoju uzdrowiska. Już w roku 1885 gościło w nim jednorazowo ok. 700 osób. Na wzrost popularności Rymanowa wpłynął fakt, że zaczęli w nim gościć znani ludzie ze świata polityki i kultury. W maju 1889r. odwiedził uzdrowisko arcyksiążę Albrecht Habsburg. W początkach wieku XX bywali tutaj: Stanisław Wyspiański, znany publicysta Władysław Bełza oraz powieściopisarz Jan Wiktor. W okresie międzywojennym w uzdrowisku przebywali min. Kazimierz Przerwa Tetmajer, Kornel Makuszyński, Janusz Meissner. Występowało tu wielu popularnych w tych czasach artystów: Hanka Ordonówna, Zula Pogorzelska, Mira Zimińska, Mieczysław Fog, Leon Wyrwicz, Adolf Dymśa i wielu innych. Rocznie w Zdroju przebywało w tych latach ok. 5 tys. kuracjuszy. Był to wówczas kurort sezonowy, w którym większość ośrodków funkcjonowała od końca maja do końca września.

Po wybuchu II wojny światowej uzdrowisko przeżywało kilkuletnią stagnację. Dopiero w 1943 r. władze niemieckie pozwoliły na jego otwarcie. Kurowali się tu wówczas niemieccy oficerowie.

W okresie powojennym Rymanów Zdrój przechodzi typową transformację. Do roku 1999 funkcjonował jako Przedsiębiorstwo Państwowe a potem jako Spółka Skarbu Państwa. Jest to jedno z nielicznych uzdrowisk, które nie poddało się presji nadmiernej urbanizacji okresu PRL-u. Zabudowę centralnej części Zdroju stanowią w większości

obiekty wzniesione pod koniec XIX i na początku XX w. Budynki wybudowane po II wojnie światowej dobrze wkomponowały się w krajobraz uzdrowiska. Szpital „Eskulap”, oddany do użytku w 1966r., doskonale się prezentuje w otoczeniu zdrojowego parku. Zwłaszcza dzisiaj, po przeprowadzonej renowacji, jest budynkiem wyjątkowo okazałym zarówno na zewnątrz jak i wewnątrz. Położony nieco na uboczu, otoczony ze wszystkich stron lasem „Zimowit”, mimo iż jest typowym wytworem okresu socjalizmu, nie psuje ogólnego wizerunku miejscowości, a przeprowadzane sukcesywnie prace remontowe bardzo podniosły standard tego obiektu. Szpital Uzdrowiskowy „Polonia”, sanatorium dla Matki i Dziecka „Anna”, także pasują do ogólnej zabudowy. Ten bardzo umiarkowany, w porównaniu z innymi uzdrowiskami, dynamizm urbanizacyjny lat sześćdziesiątych, siedemdziesiątych i osiemdziesiątych wyszedł miejscowości na dobre. Nie stała się ona kolejnym uzdrowiskowym blokowiskiem. Obecnie jest to niewątpliwym walorem Rymanowa Zdroju, w przeciwieństwie do większości polskich uzdrowisk, które poddały się ówczesnym trendom wielkopłytywym i nieodwracalnie straciły swój urok.

Rymanów Zdrój położony jest w obrębie Beskidu Niskiego. Sama miejscowość rozpościera się w malowniczej kotlinie wzdłuż rzeki Tabor na wysokości 375 do ok. 400 m npm. Otaczające uzdrowisko wzniesienia porośnięte są głównie lasami szpilkowymi i osiągają wysokość rzędu 476 do 668 m. npm.

Mikroklimat Rymanowa Zdroju, określane czasami jako klimat „krajiny zaciszy śródgórskich”, ma działanie silnie bodźcowe. Dobrym tego przykładem jest częstota występowania tzw. wyodrębnionych meteorotropowych sytuacji pogodowych, czyli dni, w których zaobserwowano zwiększoną częstotliwość zaostżeń stanu chorobowego w chorobach układu oddechowego u dzieci. Na podstawie badań lekarsko – meteorologicznych przeprowadzonych w latach 1971 – 1980 ustalono, że meteorotropowe sytuacje pogodowe stanowią w skali rocznej ok. 28%. Należy podkreślić, że jest to pozytywna cecha mikroklimatu. Dzięki odpowiednio dawkowanym bodźcom klimatycznym można skutecznie przestrajac funkcje osłabionego organizmu, przede wszystkim pobudzając jego mechanizmy odpornościowe. Jednym z ważniejszych czynników kształtujących lokalny mikroklimat są tzw.

wiatry rymanowskie. Jest to specyficzny układ cyrkulacji atmosferycznej z południa uwarunkowany orografią terenów górskich i doliny, której położenie na osi północ – południe umożliwia spływ ciepłego powietrza o charakterze fenu. Średnia częstość wiatru z kierunku południowego wynosi ok. 16% w skali roku. Warunki takie w połączeniu z odpowiednią wilgotnością i wyjątkową czystością powietrza powodują, że zawiera ono dużą ilość jonów ujemnych oraz ozonu. Lasy szpilkowe dodatkowo nasycają je substancjami żywicznymi.

Rymanów Zdrój posiada niezaprzeczone walory krajobrazowe. Każdy, kto odwiedza tą miejscowość, podkreśla, że jest ona piękna o każdej porze roku. W lecie można się upajać wszelkimi odcieniami zieleni parku zdrojowego i otaczających lasów, błękitem nieba i pachnącym żywicą powietrzem. Jesień jest typowo polska, czyli złota. Trwająca dość długo zima jest tutaj wyjątkowo urokliwą porą roku. Każdy, kto spacerował pokrytymi śniegiem alejkami zdrojowego parku, wie, że jest to niepowtarzalne wrażenie estetyczne. Wiosna, z rodzącą się do życia przyrodą, udowadnia, że są tutaj doskonałe warunki do regenerowania sił witalnych. Uroki Rymanowa Zdroju można podziwiać, spacerując alejkami parku zdrojowego. Położony jest on w centralnej części uzdrowiska, na samym dnie kotliny, po obu brzegach rzeki Tabor. Alejki przebiegają na terenie płaskim, pozbawione są uciążliwych podejść. Są one doskonałym miejscem spacerowym dla kuracjuszy o ograniczonej wydolności wysiłkowej, np. leczonych u nas pacjentów ze schorzeniami układu krążenia, układu oddechowego i narządu ruchu. Osoby bardziej wydolne mogą korzystać ze specjalnie wytyczonych ścieżek spacerowych i tras rowerowych biegnących po zalesionych stokach wzniesień okalających rymanowską dolinę. W lecie czynny jest basen kąpielowy, w zimie wciąż narciarski.

Naturalnym bogactwem naszego Zdroju są wody lecznicze. To głównie za ich przyczyną doszło do powstania uzdrowiska. Rymanów Zdrój posiada wody mineralne ujęte z utworów piaskowca ciężkowickiego. Są to wody typu chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowe, jodkowe, bromkowe, borowe oraz wody z ujęć płytkich typu szczawy chlorkowo-sodowe, jodkowe, bromkowe, borowe, z zawartością CO₂. Wody lecznicze stosuje się do kuracji pitnych, kąpieli leczniczych oraz do zabiegów inhalacyjnych. Główne wskazania do ich stosowania to nieżyty żołądka z niedokwaśnością, przewlekłe nieżyty jelit, brak łaknienia, niedożywienie, skazy wysiękowe, miażdżyca, nadciśnienie tętnicze, przewlekłe nieżyty górnych i dolnych dróg oddechowych i zaburzenia wydzielania gruczołów dokrewnych. Wody te pobudzają ogólną przemianę materii.

Innym, bardzo cennym, surowcem naturalnym wykorzystywanym w leczeniu pacjentów jest borowina. Stosuje się ją w postaci najbardziej naturalnej, czyli w for-

mie papki przygotowywanej w zakładzie borowinowym bezpośrednio przed wykonaniem zabiegu.

Rymanów Zdrój to miejsce bardzo atrakcyjne ekologicznie. Wpływają na to m.in:

- położenie w oddaleniu od wielkich aglomeracji miejskich, dużych ośrodków przemysłowych i szlaków komunikacyjnych,
- brak nadmiernej urbanizacji,
- właściwy poziom infrastruktury sanitarnej obejmującej gospodarkę ściekową, zaopatrzenie w wodę, gospodarkę odpadami, gospodarkę ciepłą i energetyczną,
- położenie w silnie przewietrzanej dolinie otoczonej dużymi kompleksami leśnymi.

W uzdrowisku leczy się zarówno dzieci jak i osoby dorosłe. Główne profile lecznicze to:

u dzieci:

- choroby układu oddechowego,
- choroby układu moczowego,
- choroby narządu ruchu,
- celiakia.

u dorosłych:

- choroby układu oddechowego,
- schorzenia układu krążenia (w tym wczesna rehabilitacja kardiologiczna)

Działalność lecznicza prowadzona jest na bazie szpitali uzdrowiskowych, sanatoriów i zakładów przyrodolecznictwa. Znajduje się tutaj bardzo dobrze wyposażone laboratorium analityczne, zakład rentgenodiagnostyki, nowoczesna pracownia do diagnostyki chorób układu krążenia i chorób układu oddechowego. Prowadzona jest ścisła współpraca z ośrodkami klinicznymi z Lublina i Krakowa.

Pacjenci przebywają na turnusach szpitalnych i sanatoryjnych w ramach skierowań wystawianych przez Kasy Chorych, na turnusach rehabilitacyjnych w ramach prewencji ZUS i na turnusach finansowanych przez ośrodki PCPR. Coraz więcej jest chętnych na pobyty komercyjne. Mali pacjenci, w wieku od 3 do 7 lat, mają możliwość przebywania pod opieką matki. Kuracjusze doceniają walory uzdrowiska. Standard takich obiektów jak „Eskulap”, „Maria” oraz „Anna” i „Staś” spełnia wymogi najwybredniejszych klientów.

Rymanów Zdrój należy do najpiękniejszych i najczystszych zakątków naszego kraju. Jego walory sprawiają, że można śmiało patrzeć w przyszłość. Zapotrzebowanie na ciszę, spokój, zdrowy styl życia jest coraz większe. W dobie intensywnego rozwoju cywilizacyjnego i urbanizacyjnego coraz częściej pragniemy uciec od miejskiego gwaru, od szarości miejskich ulic i osiedli, od stresów dnia codziennego. Rymanów Zdrój jest doskonałym miejscem, w którym można znaleźć ukojenie zarówno dla ducha jak i ciała.